

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Articolele nefrancate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE
Se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele
BIBLIOTECA de ANUNȚURI:
la Mena: la N. Dukas Nachf.,
Ruz. Augenfild & Emeric Leszner,
Heinrich Schalek, A. Oppelk Nachf., Anton Ooppelk.
la Sibiu: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Julius Leopold (VII Erzsebet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarife și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în Măcere di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 oor., pe șase luni 12 oor., pe trei luni 6 oor.
N-rii de Dumneică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumneică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țintu și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, eștătu I.: Pe un an 20 oor., pe șase luni 10 oor., pe trei luni 5 oor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 oor., pe 6 luni 12 o., pe trei luni 6 oors. — Cu esempliar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 128.

Brașov, Miercuri 12 (25) Iunie.

1902.

Zadarnice svêcoliri.

Până la ce grad s'a urcat paroxismul salvatorilor cu brevet ai națiunei maghiare și ai patriei, ni-o arată și casul cu confiscarea volumului istoric, scris de d-l T. V. Păcățianu și apărut de curând în Sibiu sub titlul „Cartea de aur“. Acesta era primul volum al unei espunerii mai largi de fapte istorice și a unei colecțiuni de documente relative la suferințele și luptele din trecut ale poporului român.

Nu s'a mai pomenit într'un stat ce pretinde a fi constituțional o astfel de urmărire. Esemple de acestea găsim în țilele noastre încă numai în împărăția autocratică rusescă. Dér și acolo în timpul din urmă s'au schimbat multe, fiind supuse asemeni urmăririi unui control mai riguros. Censura din Rusia a înaintat și ea în timpul și s'a civilizat într'atât, încât se pôte admite, că cu anevoie s'ar face așa de ridiculă ca să urmărească o carte și pe autorul ei pentru descrierea obiectivă a unor evenimente petrecute înainte cu cinci-șeci de ani.

Cu toate acestea de s'ar întâmpla în Rusia confiscări și urmăririi de soiul celei puse la cale de către procuratura din Clușiu, ar mai avé încă un înțeles, căci Rusia e stat polițienesc absolutist, unde mai există sistemul de deportare și unde scriitorul unei cărți neofensive ca cea amintită, fiind dat în judecată și fiind păgubit în avutul său prin confiscarea cărții, rezultatul muncii și al jertfelor sale materiale, s'ar mângăia cel puțin, că scapă numai cu atâta și nu e trimis cu vre-un transport nou de deportați la muncă silnică în Siberia.

Aici la noi însă în era „adevărului liberalism“ profesat de șeful guvernului unguresc, aici în statul milenar, ai căruia cărmuitori se fălesc, că vor cuceri întreg răsăritul

cu cultura lor maghiară, apare măsura luată în contra volumului istoric din cestiune și a scriitorului său ca una din cele mai ridicole și odiose tot-odată ca o încercare nepunctinciosă de a-se opune puterii irezistibile a dezvoltării istorice, ce mână neconținut înainte elementul român.

Numai polițaii și procurorii unguresci sunt încă atâta de naivi a crede și a spera, că prin ast-fel de măsuri vor fi în stare vre-odată a pune stavilă curentului naționalist în sinul Românilor, a celui curent care se nutrește parte mare din faptele și tradițiunile trecutului plin de suferințe, jertfe și lupte.

Ce zadarnice svêcoliri! Au vrut păzitorii ordinei și a liniștei publice să ferescă statul și națiunea maghiară de-o „primejdiă“, prin confiscarea și procesul ce l'au pus la cale în casul de față. Și ce au dobândit? Încă abia s'a început cercetarea și etă, că s'a și alarmat totă Româniimea din țără prin straniul procedeu al confiscărilor, ce s'au făcut prin toate părțile, pe unde a ajuns câte un exemplar al cărții urmărite.

Publicul român, care nu vedea nimic neobiceșit în acea colecțiune de fapte și documente istorice, află acum, că procurorul dificulteză cu totul 85 pagini ale cărții din cestiune, între cari nu mai puțin decât 58 de pagini din discursul lui Simeon Bărnuțiu, rostit la 2 (14) Maiu 1848 în catedrala Blașului!

Pôte — dicem pôte, — nu tocmai puțin dintre Români cu carte, mai ales dintre cei ce vor se înôte cu noile curente, nu se mai gândeau la cele ce s'au vorbit pe Câmpul Libertății înainte cu cinci-șeci de ani. Acum vine însuși procurorul și le arată indirect, că ideile și principiile manifestate atunci, încă n'au eșit cu totul din modă.

Din Bucovina.

Sâmbătă, 21 Iunie n., s'a deschis dieta Bucovinei în Cernăuți, după un interval de un an.

În ziua, ce a premers deschiderei, delegații esmiși de *partidul conservator român* și de *partidul popular național* au stipulat un compromis relativ la *cooperarea politică* a ambelor partide române, cu rezerva espresă, că individualitatea politică a respectivelor partide rămâne neatinsă. În compromis se prevede ca organ comun o dirigență compusă din membrii delegați din ambele partide. Decisiunile dirigenței vor fi obligătore pentru fie-care membru al ambelor partide. Deputații ambelor partide, din camera imperială și din dieta țării, vor forma un club parlamentar comun. Prin adoptarea definitivă a compromisului din ambele părți, politica Românilor bucovineni va deveni înafară unitară și solidară, va avé și efecte bune privitore la disciplina internă.

Diarul „*Parlamentär*“ din Viena publică în ultimul său număr o corespondență din Cernăuți, în care ocupându-se de numirea, ce se așteptă la scaunul metropolitan, recunósce, că vicarul general Vladimir de *Repta* este singurul candidat, care prin atitudinea sa conciliantă și-a câștigat atât simpatiile Românilor, cât și pe ale Rutenilor. Pentru numirea la scaunul vicarului general însă, corespondentul bucovinean ar vedé bucuross numirea consilierului consistorial Gheorghe *Hanickij*, rutean. Pentru acest scaun și pentru scaunele de protopopi catedrali, spune, că sunt și candidați români, între cari amintesece pe profesorul universitar Const. *Popovici*, despre care spune, că mai înainte îl chema *Popovici*, *Calinescu* (mai înainte *Kalino-wicz*), *Öiuntuleac* (mai nainte *Öuntuljak*).

Este generală plângerea, că Români din Bucovina se ruteniséză și pentru prima órá vedem în fóia slavă din Viena, reven-dicându-se nume binecunoscute românesci — pentru națiunea ruténă. Și acestea sunt semne ale timpului!...

Korn și Pavlovići.

Ni-se trimite din Viena numărul dela 20 Iunie al diarului „*Wiener Allgemeine Zeitung*“ având un prim articol sub titlul de mai sus. Acest diar, după cum ni-se comunică din Viena, e guvernamental și mai jidovesc, decât însuși „*N. Fr. Pr.*“ Etă de ce ni-se pare destul de interesant acest articol, pentru a-l reproduce în traducere:

Din Ungaria ne vin acum dilnic sciri despre escese de patriotism. Întréga țără este în agitație și ori-cine, care nu suffă în cornul șovinistilor, este declarat de „dușman al patriei“ de către „patrioții“ patentați. Góna după „dușmanii patriei“ a devenit o lozincă și aprópe se se întrodúcă un regim de teróre; și curios lucru, cei mai zeloși sbiri ai acestui regim pôrtă nume „maghiaritate“ și par a nu se mai sătura de denunțaiuni. Acesta e un simptom réu. Este un simptom, că din acel cavalerism legendar, ce se atribuia de către nisce visionari romantici națiunei maghiare, nu mai există nici urme, și încă și mai mult un simptom, că liberalismul maghiar, despre care se vorbesce încă mult în străinătate, astăzi nu mai este decât un nume deșert. Cu adevératul liberalism nu se pot uni întêmplările din ultimul timp, cum e condamnarea redactorului *Korn*, pentru o poesie germană națională, și ațțarea organistă contra deputatului *Pavlovići*, pentru-că — se dice — ar fi insultat nisce copii de ungur, cari își cântau imnul lor național. Acestea sunt divagațiuni ale unui sentiment național exaltat, maladiv, cari vor provoca uimirea și desaprobarea cea mai viuă, ér reputația statului ungar va suferi fórté mult.

Adevérat, că este ușor de înțeles, de unde a intrat în Unguri așa *dintr'odată*. (Diarul vienez e în eróre. Góna după „dușmanii de ai patriei“ este de dată veche. — Trad.) gróza de „dușmanii patriei“ și frica de mișcarea națională a popórelor nemaghiare locuitoare în Ungaria. Esperiențele din timpul din urmă, în special rezultatul alegerilor dietale, au făcut se se producă înainte Maghiarilor stafia

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Chinesiatal familiei Băsărabă

din

Țera Hațegului.

Comunicare făcută în ședința Societății istorice dela 16 Februarie a. c.

(Continuare.)

Cunóssem *cinci* chinesiatale române din secolul al XIII-lea și al XIV-lea, cari în ce privesce mărimea lor, cuprindeau ținuturi întregi.

Canonicul numit Magister *Rogierus* din Orade, în descrierea, ce o făcuse despre devastările Tătarilor peste Carpați, ne spune, că acești Tătari instituisse *Chinesi* prin ținuturile, ce le ocupase, adecă schimbasesc pe vechii prefecti ai districteilor și provinciilor, și că unul din acești Chinesi guvernă (regebat) mai mult de o mie de sate¹⁾.

Ungaria, declară regele Bela IV în manifestul său dela a. 1268, a fost mai

înainte de invasiunea Tătarilor „*plină de popor*“, dér acum, dice densusul²⁾, în cele mai multe locuri se ved numai deșerturi. Un chinesiatale de una mie sate, séu cătune, pe timpul invasiunii tătarilor, reprezenta astfel un teritoriu administrativ, cel puțin tot așa de mare ca unul din comitatele actuale ale Ungariei.

În scurt timp după retragerea Tătarilor, regele Bela IV dăruiesce cavalerilor Ioaniți întréga țera *Severinului*, dimpreună cu chinesiatale românesci situate din colo de Olt, ér dincóce de Olt, regele le dăruiesce întreg teritoriul cuprins sub numele cel vag de „*Cumania*“, adecă până departe în interiorul Asiei, cu toate că de fapt regii Ungariei n'au avut și n'au esercitat nici-odată vre-o autoritate suverană asupra ținuturilor dincóce de Carpați.

În acest document regele Bela se esprimă astfel: Dăruim și conferim lui Rembald, marelui receptor al Hospitalului din Ierusalim, și prin el dăruim casei acesteia a *cavalerilor* Ioaniți, întréga țără *Severinului* dimpreună cu chinesiatale lui

Ion și Fărcaș până la fluviul Oltului, cu escepțiune de țera *chinesiatalui* lui *Lynioy voivodul*, pe care o lăsăm Românilor, după cum tot ei au stăpânit-o și până acum³⁾.

Avem așa-dér aici *trei* chinesiatale române pe teritoriul Olteniei (afară de districtul castrului Severin), unul al lui Ion, altul al lui Fărcaș și al treilea al lui Lynioy. Fie-care din aceste *trei* chinesiatale avea astfel o estensiune teritorială mai mare, decât un județ actual. Cu deosebire însă chinesiatal lui Lynioy ne apare ca cel mai însemnat. Regele Bela îi dă un epitet particular de „*terra Kenezatus*“, țera chinesiatalui, ér chinezul Lynioy mai avea tot-odată și titlu de „*Voivod*“ peste ceilalți chinesi.

În fine mai cunóssem și un al cincilea chinesiatale important românesc din părțile superioare ale Ungariei.

La a. 1383 regina Ungariei Maria se esprimă astfel într'un act de donațiune: Am hotărît să dăm pentru tot-déuna *chi-*

nesiatal Românilor din comitatele Bereg și Satmar lui Ion, lui Șandrin și lui Stefan, feciori ai decedatului Stanislav, care fusese Voivod peste Români reginei din comunele Kerechkey și Buchnicze, și care chinesiatale le-a fost dăruit lor încă de răposata bunica noastră, de fericită memorie⁴⁾.

Avem aci un singur chinesiatale peste toate satele românesci din două comitate mari ale Ungariei, un chinesiatale dat pentru tot-déuna, séu cu drept *ereditar*, unei singure familii române.

Originea chinesiatalor românesci se reduce la timpuri, ce trec departe peste marginile istoriei.

În diplomele regilor Ungariei, precum și în alte acte publice de peste Carpați, se face adese-ori amintire, că chinesiatale români se aflau în posesiunea chinesiatalor sale încă din timpuri, ce trec departe peste memoria generațiunilor — a *quam pluribus temporibus iam retrolapsis*; — ab

¹⁾ Magistri Rogerii, Miserabile Carmen c. 35.

²⁾ Fejér, Codex dipl IV. 3. 486. 1268.

³⁾ Densușianu, Documente privitore la istoria Românilor. Vol. I, p. 249--250. 1247.

⁴⁾ Densușianu, Documente privitore la istoria Românilor. Vol. I, 2. 280. 1383.

(sic) cestiunei naționalităților, cu toate efectele ei periculoase, pe cari această problemă le exercită asupra unui stat în care s'a împământat. Ungaria se află într-o situație analogă cu a Austriei. Intemeiatorii istoriei ai statului ungar sunt în minoritate față cu celelalte popoare, cari în timpul nostru, care se poate numi timpul sentimentului național încordat, își formulează față cu statul pretensiunile lor naționale. În Austria s'au ridicat aceste pretensiuni înainte de asta cu mai multe decenii, în Ungaria se formulează abia acum (?); aceasta îi face pe Maghiari, cari, grație sistemului lor electoral, sunt în adevăr rassa domnitoare, îngrijiți și spăriați, îi îndemnă la escese de șovinism și, ceea-ce este și mai periculos, la nedreptăți manifeste. Șese luni temniță pentru o poezie în fond cu desăvârșire inofensivă, care nu spune nimic alta, decât ca Germanii din Ungaria să țină la limba și naționalitatea lor, — apoi gona în potruva deputatului sârb Pavlović, care tăgădușese energic învinuirile, ce i-se aduc — și în sfârșit alte cazuri analoge întâmplătoare mai înainte însoțite de întreaga garnitură desgustătoare a patriotismului de bălcu, acestea sunt simptome de o dispoziție, cari nu produc de loc o bună impresie despre liberalismul unguresc, despre justiția ungară și despre politicienii unguri.

Calea, pe care au apucat Ungurii, spre a-și ajunge scopul, este falsă și duce tocmai acolo, unde n'ar vré să ajungă. Dacă orî-ce manifestație a sentimentului național nemaghiar se declară a fi crimă contra statului ungar și se pedepsește, atunci forurile ungare în curînd nu vor mai fi suficiente, pentru a pedepsi toate aceste „crime“. Faptul, că Maghiarii în Ungaria sunt mai puțin, decât Germanii, Românii și Slavii la oaltă, nu se poate declara cu forța ca neexistent, și dacă va fi peste tot posibilă maghiarisarea lor, apoi acesta nu s'ar pute face decât într'un timp necalculabil, și nici atunci nu prin aceea, că îi vor pune la temniță, ci prin o tratare bună, prin acordarea unei libertăți depline, ce se cuvine cetățenilor unui stat modern. Sentimentele germane și slave nu esclud posibilitatea de a fi cineva un bun cetățen ungar. În special Germanii nici-odată și nicăiri, trăind printre popoare străine, n'au fost periculoși statului străin, căci altminteri s'ar fi auzit din toate părțile de condamnări, ca aceea a lui Korn. Germanii din Alsația au fost întotdeauna cei mai buni Francesi și Germanii din Statele-Unite sunt tot așa de buni Americani ca și concetățenii lor Englezii. Cu atât mai regretabile sunt toate aceste cazuri din timpul din urmă, cari dovedesc frica nervoasă, cu cari întâmpină Maghiarii potențarea mișcării naționalităților. Din păcate, vecinii noștri au un prisos de temperament și astfel nu ne putem aștepta,

că se vor calma mai curînd. Ni-e témă însă, că va fi prea târziu și că s'a cultivat cu forța o mișcare, care la începutul ei, cu puțină blîndeță, răbdare și dreptate — s'ar fi putut suprima.

Vorbirea din Aachen a împăratului Wilhelm.

Am amintit ieri, că la 20 Iunie n. împăratul Wilhelm II. a fost în Aachen, sosind aici din Bonn, și a ținut o vorbire remarcabilă în vechia capitală a împăraților germani. Ță ce a ținut împăratul drept răspuns la salutul primarului din Aachen:

După-ce mulțumi pentru primirea, ce i-s'a făcut, spune, că avea o mare dorință de a veni în Aachen, unde a fost invitat. Orașul Aachen este lăganul imperiului german. Aici și-a ridicat tronul Carol-cel-Mare și lumina lui a făcut strălucitor acest oraș. Atât de însemnată și mare a fost figura puternicului principe german, încât vechii cesari romani din Roma i-au oferit și l'au designat de moștenitor al imperiului roman, ceea-ce a fost de sigur o extraordinară recunoștere a aptitudinilor rasei germane, care își făcuse atunci apariția în istorie.

După-ce spune, că era greu de a uni problemele și funcțiunile împăratului roman cu demnitatea și natura regelui german, și după-ce arată cum generațiile împărătesei de mai tâziu au pierdut poporul german, împăratul continuă:

„S'a format un alt imperiu, poporul german a căpătat érași un împărat al său, câștigându-l cu sabia în mână pe câmpul de luptă. și ță că stindardul imperiului fălăe érași în înălțime. Problemele însă sunt altele. Inafară trebuie să ne restringem la granițele țării noastre, pentru-ca oțeliți din nou înăuntru să ne pregătim pentru problemele, ce așteptă acum poporul nostru și cari n'au putut fi rezolvate în evul mediu. Vedem, că deși imperiul este tînăr încă, se întărește în sine din an în an, pe când încrederea față de el se consolidează tot mai mult din toate părțile, ér puternica armată germană sprijinesce pacea europeană. Conform caracterului german, înafară trebuie să ne mărginim, pentru-ca înăuntru să putem fi cu atât mai nelimitați. Limba noastră își întinde granițele sale și peste ocean, departe se întinde știința și explorările noastre. Nu este operă pe acest teren, care nu s'ar afla în limba noastră, știința nu isvoréște nici o gândire, pe care n'am pădi-o noi mai întâiu, pentru-ca s'o ia apoi și alte națiuni. Acesta este imperiul spre care tinde spiritul german. Dacă prin urmare vrem să corespundem în toate direcțiunile problemelor noastre, nu trebuie să uităm, că basa străveche pe care s'a creat imperiul, își are rădăcina în simplitatea, temerea de Dumnezeu și moralitatea antecesorilor noștri.

„Cum a apăsat mâna pedepsitoare a lui Dumnezeu țera noastră în secolul trecut! Inse în uzina miseriei, brațul providenței a făurit o forță puternică și a călit fierul din care s'a pregătit sabia. Astfel aștept și dela D-vóstră, dela preoți și lumeni de-opotrivă, să-mi ajutați pentru a susține religiunea în popor. Impreună să ne îngrijim a menține puterea sănătósă, basa morală a seminției germane. Acesta însă numai așa e cu putință, decât vom ține religia, la ambele confesiuni.

„Bucuria mea este cu atât mai mare, cu cât pot să împărtășesc căpeteniilor bisericesci o scire de care sunt mândru a-o comunica. Aici se află generalul Loë, slujbașul credincios al regelui său. De aici l'am trimis în Roma la jubileul sfântului părinte și când i-a prezentat urările noastre și darurile mele jubulare, apoi într'o convorbire confidențială l'a lămurit asupra stărilor existente în provinciile germane, Sf. Părinte a răspuns: că-i face bucurie de a-i pute spune, că tot-deuna a avut păreri bune despre pietatea Germanilor și mai ales despre pietatea armatei germane; i-a mai spus însă și altceva, și l'a rugat să comunice împăratului:

— „Țera din Europa, unde mai există disciplină și ordine, unde există viața autorităților și respectul față de biserică, unde orî-care catolic poate neturburat să trăească în religiunea lui, acea țera este imperiul german — și acesta împăratului german are s'o mulțăméscă.“

„Asta mă îndreptătește a declara, că ambele noastre confesiuni au pururea în vedere marea țintă de a susține și întări frica de Dumnezeu și respectarea religiunii.

„Indiferent, decât suntem ómeni moderni, orî lucrăm pe un teren séu altul. Cel ce nu-și întemeiează viața pe religiune, acela e pierdut. Așa vréu și eu, și fiind-că în ziua acesta și în locul acesta nu se cuvine numai a vorbi, ci a face și vot, ță prin acesta eu mă leg, ca întreg imperiul, poporul întreg, armata și casa mea să le pun sub cruce și sub scutul ei, sub scutul Ace-luia, despre care apostolul Pavel a ținut, că în altceva nu este mântuire și că ómenilor nici nu li-s'a dat alt nume, prin care să se mântue, și care a ținut despre sine: „Ceriul și pământul vor trece, dér cuvintele mele nu vor trece“.

Impăratul încheie golind paharul în onóra orașului în convingerea, că cuvintele, ce le-a spus, au cădut în pământ bun.

Autonomia Macedoniei și Albaniei.

Am primit la redacțiune trei numere ale noului organ bimensual al comitetului pentru autonomia Macedoniei și Albaniei, intitulat „L'Autonomie“, ce este tipărit în limba francesă și englesă și apare în Londra, începînd dela 10 Mai anul curent.

În fruntea numărului prim comitetului amintit publică o petițiune adresată M. S. Imperiale Sultanului Abdul-Hamid, care se introduce cu următoarele rënduri:

Sire,

De o jumătate de secol reformele sunt promise, însă nici una din aceste promisiuni multiple nu s'a ținut.

Tot-deuna situația noastră a rămas aceeași, tot-deuna aceleași arbitrarietăți (volnicii) administrative, tot-deuna opresiunile de tot felul, abuzuri ale funcționarilor și perceptorilor de impozite, atacuri nesfârșite cu mâna armată comise ținim prin trupele regulate contra bunurilor femeilor, copiilor noștri.

Protestăm contra acestei stări de lucruri, care este o persecuție sistematică a popórelor, ce locuesc Macedonia și Albania, persecuțiunii erigate de sublima Pórtă în principiu de stat, avînd ca singur scop exterminarea acestor popóre. Reformele, de atâtea-orî promise, ar fi putut schimba situațiunea noastră de cuceriti în aceea de supuși leali ai Dinastiei Vóstre imperiale.

În numele acestor legitime aspirațiuni, venim a reclama dela Majestatea Vóstră Imperială, de a ne acorda și de a pune în esecutiune proiectul de reforme ce urméză:

Urméză 12 articole, în care se cere formarea a două provincii: Albania cuprinđînd teritoriile vilaletului Scutari și Jannina, și Macedonia, cuprinđînd vilaletele dela Kossovo (S. Kople), Bitolia și Salonic. Aceste provincii să rămănan sub autoritatea politică și militară directă a Sultanului în condițiunile autonomiei administrative.

Sultanul va avé dreptul de a prevedé apărarea frontierelor pe uscat și pe mare ale celor două provincii, ridicînd fortificațiuni la frontieră și susținînd acolo trupe.

Ordinea interióră va fi susținută în fie-care provincie de-o gendarmerie internațională și de-o gendarmerie indigenă, la a căreia compunere se va ține cont de naționalitatea și religiunea locuitorilor.

Trupele regulate turcesci destinate la serviciu în garnisónele frontierelor nu vor pute fi cantonate la locuitori. Treceînd prin provincii, ele nu se pot opri timp mai îndelungat aici.

Un „inalt comisar“ de origine și de naționalitate europeană va fi numit, alai fiind de cele șese puteri pentru trei ani. El va avé la dispoziție un corp de gendarmerie internațională pentru susținerea securității interióre în cele două provincii.

Sublima pórtă va numi pentru ambele provincii câte un guvernor general de naționalitate europeană, cu consimțimîntul puterilor pe cinci ani.

O comisiune europeană se va forma, ea va fi asistată de o delegațiune indigenă compusă din reprezentanți, aleși de populațiune, urmînd proporția diferitelor naționalități și religiuni.

Acésta comisiune va elabora, în acord cu înalta Pórtă, organizarea celor două provincii, și până atunci comisiunea va fi însărcinată cu administrația autonomă a celor două provincii.

Articuli ultimii dispun, că tratatele și convențiunile încheiate de Pórtă cu

olim permultorum preteritorum annorum curricula etc.⁵⁾

Nici regii Ungariei nu sciau, de când se începuse instituțiunea chinezatelor românesci, nici chinezii români înșiși nu puteau spune, de când strămoșii lor se aflase în posesiunea chinezatelor sale.

Moșiele și satele românesci, ce compuneau un chinezat, se numia cu privire la persóna chinezului: „*possessiones more Keneziatum*“, „*possessiones more Keneziatum ceterorum Volahorum*“, „*possessiones nomine Keneziatum*“⁶⁾.

Încă de pe la începutul secolului al XII-lea se manifestă o tendință constantă din partea statului de a reduce numărul chinezatelor românesci, de a restrînge drepturile chinezilor de a-i asimila cu nobilimea ungară, însă cu toate acestea chinezatele române de peste Carpați se bucurară încă până pe la începutul secolului al XVI-lea de anumite privilegii și libertăți⁷⁾.

⁵⁾ Pesty, Oláh kerületek, 56. 1420.

⁶⁾ Pesty, Oláh kerületek, 55. 1406. — Ibid 57. 1420. — Ibid 6. 1420.

⁷⁾ Pesty, Oláh kerületek, 73. 1457.

Un singur chinezat, decât era mai mare, orî mai multe chinezate împreună, decât erau mai mici, constituiau în aceste timpuri un district administrativ.

Aceste districte pórtă în documentele oficiale ale Ungariei și ale Transilvaniei numele de „*districtus olachales*“⁸⁾, „*sedes valachicales*“, „*Provinciae*“⁹⁾; ér comunele românesci din cari erau compuse aceste districte, sunt numite „*possessiones olachales*“¹⁰⁾, „*liberae villae keneziales*“¹¹⁾

Aceste districte numite *olachales* se bucurau de o administrațiune particulară națională, politică, judiciară, financiară și militară. Ele se guvernau după legile lor proprii. Era un fel de autonomie distric-

⁸⁾ Kurz, Magazin f. Gesch. Siebenbürgens. II. 297. 1377. — Ibid. 515. 1427. — Fejér, Genus Ioannis Corvini, 180. 1453—4.

⁹⁾ Pesty, A Ször. Bántág. III. 17. 1411. — Ibid. III. 68. 1454. — Pesty, Oláh kerületek, 52. 1391.

¹⁰⁾ Pesty, Oláh kerületek. 69. 1444 — Archiv des Vereines f. siebenb. Ldkde. N. F. XV. 3. 454. 1577. — Densușianu, Documente. I. 2. 130. 1366.

¹¹⁾ Pesty, Az Oláh kerületek, 52. 1387.

tuală, care se basa pe nisce vechi consuetudini, numite în documentele Ungariei: „*antiqua libertas*“¹²⁾, „*antiqua consuetudo*“, „*antiqua et laudabilis consuetudo*“¹³⁾, „*vetus consuetudo*“¹⁴⁾, „*antiqua lex*“¹⁵⁾, „*lex terrae*“, séu „*consuetudo terrae*“¹⁶⁾.

Aceleași obiceiuri românesci, în afacerile de drept civil și penal, purtau numele de „*lex antiqua*“, „*lex antiqua districtuum volahicalium universorum*“¹⁷⁾, „*Jus wolachie*“, „*ritus volahie*“¹⁸⁾.

¹²⁾ Densușianu, Documente. Vol. II. 2. 278. 1482.

¹³⁾ Kemény, în Magazin f. Geschichte Siebenbürgens. II. 315. 1427.

¹⁴⁾ Densușianu, Monumente pentru istoria Țerei Făgărașului. 17. 1632.

¹⁵⁾ Pic, Abstammung der Rumänen. p. 142. 1893.

¹⁶⁾ Densușianu, Monumente pentru istoria Țerei Făgărașului, p. 74. 1518.

¹⁷⁾ Pesty, Oláh kerületek, 82. 1478.

¹⁸⁾ Pesty, A Szörényi Bántág. III. 134—135. 1500. — Ibid. III. 137—136. 1500. — Ibid. III. 145. 1503. — Despre sensul mai mult etnografic decât geografic al termenului de „Volachia“, care se reduce la o epocă foarte vechiă, vom vorbi cu altă ocaziune.

În Polonia vechiul obicei, după care se administrau comunele și chinezatele românesci, se numia de asemenea „*jus valachicum*“, „*jus et consuetudo Valachorum*“.

Cu privire la coloniile și chinezatele române din Polonia, contele Alexandru Stadnicki se exprimă astfel: „Aceleste sate se numesc române, fiind-că erau beneficiate cu usul dreptului român, adecă se cărmuiau cu legi și cu obicei române, după cum acésta este specificat cu claritate séu cel puțin menționat în toate privilegiile în modul următor: „*Quorum villarum Omethones fieri debent et locabuntur in jure Valachico*“... séu: *Eximimus etiam dictae villae Omethones ab omnibus juribus Ruthenicis, Polonicalibus et Theutonicalibus ac quibus aliis, solum illos in jure Valachico conservabimus*“¹⁹⁾.

(Va urma.)

¹⁹⁾ Disertațiunea contelui Alex. Stadnicki, din a. 1848, la Hasdeu, Archiva istorică, Tom. IV. Materialuri pentru istoria coloniilor române în Galiția p. 9.

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov,

se pot procura următoarele cărți:

(La cărțile aici înșirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Opiniunea publică, conferența ținută a Atheneului român de C. Dissescu la 27 Februarie 1885. prețul 50 b. plus porto 5 bani.

Dialogul Țigănilui cu Săn-Petru la porța raiului său glume și petrecere de ajuns. Manual lucrat după biblia țigănească de Aron Boca Velchereanu 50 bani plus 5 b. porto.

Monologe de Antoniu Pop:
Nr. 1. Pe neașteptate 08 b.
Nr. 2. Pentru ce am rămas fiacșu bătrân 16 b.
Nr. 3. La anul nou 08 b.
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut 08 b.
Nr. 5. O pățanie 08 b.
Tote la oală 48 b. plus 10 b. porto.

Asupra situațiunei, articoli și foișore de Ioni A. Lăpedat. Preț. 40 b. pl. 10 b. porto)

Influința trancesă în România de Al. Xenopol profesor la universitatea din Iași Cu 50 b. + 5 b. porto.

Pribeag, ediția I-ă de Ioan Iosif Sceopol Preț. cor. 1. 50 b. pl. 10 b. porto.

Poesii de Al. A. Macedonski. Preț. 3 cor. pl. 20 b. porto.

Infocata și nenorocita dragoste a lui Filarot și Antusei, o povestire forte frumoasă în versuri, păstrată din bătrâni. Preț. 24 b. pl. 3 porto.

Proză și versuri, fabule de Gr. M. Alexandrescu prețul 30 b. plus 5 b. porto.

Istoria lui Stan Pățitul. Partea a II-a. **Femeia în versuri pentru popor** de I. Tom Totan învățător, preț. 20 b. plus 3 b. porto

Scriitori, cetitori și critici de N. Rădulescu-Niger 50 b. plus 5 b. porto.

Lira Sionului său cântarea sărbătorilor de Aron Boca Velchereanu 50 b. plus 10 b. porto.

Buna chivernisală, carte pentru toți întocmită după ideile lui Sam. Smiles de Theodor V. Păcățianu. 40 bani plus 5 b. porto.

Monologuri în versuri seria a 2-a după Auguste Vacquerie, Eugene Manuel, Uhland, Emile Goudeau, E. Grenet-Dancour și L. Raïsbonne de Nicolae Țincu, 1 cor. plus 5 b. porto.

Îmbunătățirea stărei sătenilor de Gr. G. Pencescu, preț. 50 b. + 5 b. porto.

Cu vârful penei, scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop 1 Cor. plus 10 b. porto.

Ionel educațiunea unui bun copil. Carte pentru părinți și alți educatori. „Principiile morale și creștinești“ de care trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor. Copiii bine crescuți sunt cea mai scumpă visterie a părinților și cel mai bun prinos pe altarul neamului de V. Gr. Borogvanu profesor de filosofie și pedagogie. Prețul 2 cor. plus 20 b. porto.

Poesii de Vasile Ranta Buticescu. Edițiunea „Amicului Familiei“. Prețul 1 cor. 20 b. plus 10 b. porto.

Sz. 4034—1902.

tlkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A fogarasi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi hogy a „Furnica“ tak-pénztár végrehajthatónak Grecu Juon a lui Bucur végrehajtást szenvedő elleni 500 kor. tökekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvszék (a fogarasi kir. járásbiróság) területén lévő, a vajda-teleki-récsei 1121 sz. tljkvben fekvő 479/1, 480/1 hrsz. épületes ingatlanra 388 kor., 2243 hrsz. ingatlanra 11 kor., 5050 hrsz. ingatlanra 6 „ 3097/1 „ „ 27 „ 485/1 „ „ 99 „ 4906/1 „ „ 10 „ 733/1 „ „ 38 „ 5072 „ „ 5 „ 770/1 „ „ 34 „ 5297/1 „ „ 21 „ 1742/1 „ „ 11 „ 5485/1 „ „ 36 „

koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1902 évi Julius hó 17-ik napján délelőtt 9 órakor a Vajda-Teleki-Récsé községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át készpénzben, vagy az 1881. LX t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8 §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Fogaras, 1902 évi április hó 24-ik napján.

A kir. járásbiróság, mint tlknyvl hatóság.

Istoria legii noue scrisă de Dr. Victor Szmigelski. Tomul II: Isus ca preot. Cu aprobarea Prea-veneratului Ordinariat metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Pretul 3 cor. 40 b. plus 20 b. porto.

Excursiuni pe munții Țerei Băsei și ai Făgărașului din punctul „La om“ de pe „Buceci“ până dincolo de „Negoiul“. Descoperiri, întregite cu schițe istorice despre Castelele și Țera Făgărașului de I. Turcu, protonotar pensionat al comitetului Făgăraș. Prețul 2 lei plus 10 b. porto.

„**Bucătăreasa națională.**“ care de bucate a bucătăriei române, franceze, germane și ungare. Felul bucatelor sunt înșirate tote în ordine alfabetică după numele lor. Limbajul e ușor. Costă numai cor. 1.60 (plus 40 bani porto.)

Mama sfântului Augustin de Emil Bougaud, traducere de Salba. Editura d-lui prof. Dr. E. Dăianu. Tipografia arhiepiscopalească din Blăși. Cartea are 31 cde de tipar (500 pagini) și este fructul ostevelelor unor laboroși studenți în teologie dela universitatea din Budapesta. Cuvântul „Salba“ ne reamintesc societatea literară cu același nume a teologilor din seminarul desființat „S-ta Barbara“ din Viena, carei societăți în mulțumim publicarea Fabiolei și a unei părți din catechismul cel mare al lui Deharbe. Traducătorii ne ofer o lectură edificatoare în stil îngrijit, tiparul curat, hârtia bună. Prețul unui exemplar legat elegant în pânză este 4 corone (+ 30 b. porto) Un exemplar broșat 3 corone (+ 30 b. porto).

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 Iunie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	120.75
Renta de corone ung. 4%	97.90
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	119.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	100.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.—
Bonuri rurale ungare 4%	97.80
Bonuri rurale croate-slavone	98.—
Impr. ung. cu premii	207.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	163 50
Renta de argint austr.	101.65
Renta de hârtie austr.	101.60
Renta de aur austr.	120.90
Losuri din 1860.	152.50
Acții de-ale Băncei austro-ungară	15.78
Acții de-ale Băncei ung. de credit	699.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	679.25
Napoleondori	19.08
Mărci imperiale germane	117.30
London vista	240.12 1/2
Paris vista	95.32
Rente austr. 4% de corone	99.75
Note italiene	94.—

Cursul pieței Brașov.

Din 24 Iunie n. 1902.

Banot rom. Cump.	18.90	Vënd.	18.94
Argint român.	18.80	„	18.88
Napoleondori.	19.04	„	19.07
Galbeni	11.20	„	10.30
Ruble Rusesci	2.54	„	—
Mărci germane	117.25	„	—
Lire turcesci	21.40	„	21.50
Scris. fonc. Albina 5%	101.—	„	102.—

Sz. 2938—1902.

tlkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A fogarasi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság, közhírré teszi hogy „Furnica“ fogarasi tak-pénztár részv. társ végrehajthatónak Cucu Niculae és társ végrehajtást szenvedők elleni 240 korona tökekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék (a fogarasi kir. járásbiróság) területén lévő alsó-árpási határán fekvő, az alsó-árpási 338 sz. tljkvben 5972/1 hrsz. egész ingatlanra 83 kor., 5974/1 hrsz. egész ingatlanra 53 korona, azutáni 342 számu tljkvben 810—816/11 hrsz. alatt egész ingatlanra 188 kor., az 5617.5618, 5621/8 hrsz. alatti egész ingatlanra 50 kor., az 5681—5686/10 hrsz. al. egész ingatlanra 123 kor., a 23 sz. tljkvben Cucu Miklósné szl. Bogdán, Cucu Miklós, Vazul, Emilián és Valér nevén álló:

37, 38, 39 hrsz. ingatlanra	363 kor.	3592 hrsz ingatlanra	25 kor.
471/1	17	4001	31
570/1	20	4052	38
699	12	4334/2	17
1455	10	4336/1	17
1605	14	4735	26
2121	14	4794	14
2168	25	4932/1	12
2170/1	24	5322	32
2281/1, 2350/1	30	5495	18
2445/1	30	5497	6
2731/2	5	5755	55
2732/2	38	6173/1	14
3057	70	984/2b	2
3306/1	4	1609	103
3399, 3407, 3419	41		

koronában, végül a 217 sz. tljkvben A + 1 rdsz. 474/1, 474/2 számu ingatlanból Cucu Vasile lui Niculae jutalékára 28 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeite, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1902 évi Julius hó 10-ik napján délelőtt 9 órakor Alsó-Árpáson megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át készpénzben, vagy az 1881. LX t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Fogaras, 1902 évi április hó 14-ik napján.

A kir. járásbiróság mint tlknyvi hatóság.

Schupiter,
kir. aljbiró.

1—1.(577)

Plecarea și sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.

Valabil din 1 Mai st. n. 1902.

Plecarea trenurilor din Brașov.

Dela Brașov la Budapesta:

- I. Trenul mixt la óra 5-40 min. dimin.
- II. Tr. accel. (peste Clușiu) la ó. 2-45 m. p. m.
- III. Trenul de pers. la óra 7-48 min. séra.
- IV. Tr. acc. la órele 10-26 m. séra.

Dela Brașov la București:

- I. Trenul de persóne la óra 3-55 m. dim.
- II. Tren accel. la órele 5-15 m. dim.
- III. Trenul mixt la órele 11-40 a. m.
- IV. Trenul accel. la óra 2-19 min. p. m. (ce vine pe la Clușiu).
- V. Tr. mixt. la óra 6— min. séra.

Dela Brașov la Kezdi-Oșorheiu:

- I. Trenul de pers. la óra 5-19 min. dim. (are legătură cu Tușnad la óra 9-18, cu Ciuc) Szereda, la óra 10-46 min. a. m.
- II. Trenul mixt la óra 8-50 min. a. m.
- III. Trenul de per. la óra 3-15 m. p. m.

Dela Brașov la Zărnesci (gar. Bartolomeu)

- I. Trenul mixt la óra 9-2 min a. m.
- II. Trenul mixt la óra 3-44 min. p. m.
- III. Trenul mixt la óra 6-14 m. d. am.
- IV. Trenul mixt la óra 9-42 m. séra.

Dela Brașov la Ciuc-Gyimes:

- I. Trenul de pers. la óra 5-19 min. dim.
- II. Trenul mixt la óre 8-50 min. a. m.
- III. Trenul de pers. la óra 3-15 min. p. m. (are legătură cu linia Tușnad-Ciuc-Gyimes).

Sosirea trenurilor în Brașov:

Dela Budapesta la Brașov:

- I. Tren accel. la órele 5-7 m. dim.
- II. Trenul de persóne la óra 8 dim.
- III. Tr. accel. peste Clușiu la ó. 2-9 m. p. m.
- IV. Trenul mixt la óra 9-7 min séra.

Dela București la Brașov:

- I. Trenul accel. la óra 2-18 min. p. m.
- II. Trenul mixt. la óra 9-23 min. p. m.
- III. Trenul pers., la óra 5.— m. p. m.
- IV. Tren. de pers. la óra 7-49 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).
- V. Tren accel. la órele 10-14 m. séra.

Dela Kezdi-Oșorheiu la Brașov:

- I. Trenul de persóne la óre 8-25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda óra 8-20)
- II. Trenul de pers. la óra 1-53 m. p. m. (are leg. dela Ciuc-Gyimes la 5.17 dim.)
- III. Trenul mixt, la óra 6-50 m. séra (are legătură dela Palanca la 8.54 dim.)

Dela Zărnesci la Brașov (gar. Bartolomeu)

- I. Trenul mixt la óra 7-02 min. dim.
- II. Trenul mixt la óra 1-12 min. p. m.
- III. Tren mixt la óra 8-18 m. séra.

Dela Ciuc-Ghimes la Brașov:

- I. Trenul de pers. la óra 8-25 m. dim.
- II. Trenul de pers. la óra 1-53 m. p. m.
- III. Trenul mixt la óra 6-50 min. séra.
- IV. Tren mixt la óra 10-5 m. séra.

A V I S.

Prenumeratiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potú face și retro și când dela 1-ma și 15 a hă-carei luni.

Domnii abonati sã binevoiascã a arãta în deosebã, când voiesc ca espedarea sã li-se facã dupã stilul nou.

Domnii, ce se abonézã din nou se binevoiascã a scrie adresa amurit și sã arate și posta ultimã.

Administrat. „Gaz. Trans“.